

se jasno odseva zlati značaj pokojnega Kneza, čegar ime ostane neizbrisno iz naše kulturne zgodovine. Žaluje ob preranem grobu njegovem, ne želimo drugega, nego da bi nam dal Bog še mnogo takih móž, ne samó prijateljev naši književnosti, nego v besede najširšem pomenu dobrotnikov vsega národa slovenskega.

Slovensko gledališče. Minulega meseca so bile štiri predstave na korist nekaterim članom našega dramatiškega osebja. Dné 3. malega travna se je namreč igrala stara šaljiva igra »Čevljar baron« na korist g. *Mariji Slavčevi* in gosp. *Antonu Verovšku*; dné 10. malega travna smo videli prvič uprizorjeno pikantno veseloigro »Nerovzne ženske«, katera je bila na korist g. *Zofiji Borštnik-Zvonarjevi* in g. *Antonu Danilu*; dné 18. malega travna se je igrala v proslavo petindvajsetletnega delovanja g. *Julija Srčena* Nestroyeva čarovna burka »Lumpaci Vagabundus«, in končno se je uprizorila dné 24. malega travna na korist g. *Augusti Danilovi* in g. *Gizeli Nigrinovi* Berlina burka »Čevljarska učenca«. — Kaj posebnega pač ni podajala ni ta ni druga navedenih iger — »Lumpaci Vagabundus« se je igral celó slabo kakor že davno nobena igra — vender je občinstvo dotične beneficijante vselej odlikovalo z glasnim priznanjem. V poslednjih predstavah je nastopalo tudi dôkaj novincev, kar utegne sčasoma dobro pospeševati našo dramatiko, ako se bode skrbelo za korenito izobražanje tega narastaja. Slovensko gledališče se je s predstavo dné 24. malega travna za vselej poslovilo od čitalniškega odra, in ko se na jesen pričnú predstave v novem deželnem gledališči, vršile se ne bodo več v takó, rekli bi, omejenem krogu kakor v ljubljanski čitalnici. Ker se mimo tega pričnú redne nemške predstave, treba bode kár najresneje skrbeti za to, da naše predstave ne bodo zaostajale za nemškimi; dobra volja sama ne bode izdala veliko! — Sklepaje poročila o minuli gledališki dôbi, upamo, da se do jeseni zvrši še to in óno, kar bode v prid naši dramatiki; saj je dokazalo »Dramatično društvo« baš letos, da ima slovensko gledališče dovôlj življenske moči in nekateri člani njega igralnega osebja dovôlj sposobnosti tudi za resnično lepe, dovršene predstave!

Iz muzejskega društva. Na obilo obiskanem zboru dné 11. malega travna je predaval g. prof. *S. Rutar* v slovenskem jeziku, kakó so v starih in novih časih plovili po Ljubljani. Omenivši važnosti Ljubljane za plovstvo sploh, dokazal je iz tehniških vzrokov, da je sedanja struga umeten kanal. Stara Ljubljana je gotovo tekla posredno med Notranjimi Goricami in Podpečjo. Kdaj so uredili reko takó, kakor teče dandanes, določiti je težko. Ker prarimski prebivalci naših dežel niso znali zidati, moramo pripisovati ureditev Rimljanom. Plovitev po Ljubljani je bila vsa stoletja živahna. V majhnih in velikih čolnih, noč in dan so plovili blagó, ki je prihajalo iz Italije ali odhajalo v Italijo. Male čolne so dolbli iz jednega drevesa, velike so tesali iz velikih debel ter jih pokrivali s škodlicami. Táko 26 m dolgo ladjo so predlanskim izkopali na Koslerjevem zemljišči. Največ dobička od plovitve so imeli Trnovci in Krakovčani, ki so v ta namen osnovali čolnarsko zadrugo v Ljubljani, kateri je podelil cesar Friderik III. leta 1489. poseben privilegij. Po tem smé Trnovci v vseh stvaréh (razven v kriminalnih soditi samó sodni colnar v Ljubljani. Zadrugarji so vzdrževali večno luč, skrbeli za bolne in plačevali sv. maše za umrše zadrugarje. V rečenem pismu se omenjajo mogočni hrastje, ki so takrat stali ob bregovih Ljubljane, da ni delal vihar na vodi presilnih valov. Strogo je bilo prepovedano sekati ali drvariti po dobravi. To pismo sta potrdila cesarja Maks leta 1506, in Ferdinand I. leta 1535., da sta pomnožila državne dohodke. Najobširnejši privilegij je podelila Krakovčanom cesarica Marija Terezija leta 1756. Iz njega vidimo, kakó razvita je bila takrat plovitev po Ljubljani. Razločevali so posestnike velikih in malih ladij; vsaka vrsta je imela svojega načelnika, svojo pušico in zastavo. Dolžni so bili imeti samó krepke in dobro izurjene čolnarje. Ako je umrl po-

sestnik ladje, stopil je drug sposoben čolnar v zadrugo. Sosebno lepo ladjo so izdelali Ljubljanci, ko je leta 1660. prišel cesar Leopold v Ljubljano, da vzprejme poklo-nitev kranjske dežele. Plovili so tudi pod Ljubljano in dalje po Savi v južne kraje. Da so se ognili slapa pri Fužinah (Kaltenbrunn), napravili so leta 1738. ob strani 810 m dolg prekop z zatvornicami. V našem stoletju pa se ta prekop ni več rabil, ampak pre-bivalci Sela in Vodmata so prevažali na težkih vozovih (parizarjih) blagó od Zaloga do Ljubljane. To blagó razkladati in nakladati so imeli pravico zgolj Krakovčani, ki še sedaj nakladajo in razkladajo blagó, carini podvrženo. Leta 1780. so izkopali Gruberjev prekop, da bi posušili barjè. V našem stoletju (leta 1840.) so za Ljubljanico stesali domači tesarji celó parnik (»Erzherzog Johann«), ki je bil 28 m dolg, 4 m širok in imel 14 konj-skih sil. Do Vrhnike je potreboval $2\frac{3}{4}$ ure. Ljubljanci so se s tem parnikom prav radi vozili do Lipe ali Podpeči ali k Sv. Ani ter tam napravljali razne veselice. Ali to veselje je trajalo le malo časa. Postranski potoki so nanесли veliko peska v strugo ljubljaničino; nastale so prodine, ki so povzročale marsikaj nesreč. Zato so že leta 1850. opustili parnik, razdelili ga in na treh „parizarjih“ odpeljali čez Ljubelj v Celovec. Ko so leta 1854. dogradili železnico z Dunaja v Trst, prestala je vélika plovitev po Ljubljani. — Prav takó lepo in pregledno, kakor temeljito sestavljeno predavanje g. pro-fesorja so poslušalci vzprejeli z glasno pohvalo.

A. Kaspret.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaji je izdalo tretje letno poročilo o svojem delovanju leta 1891. Društvo si je pridobilo prijateljstvo in sotrudi-ništvo vseh odločilnih krogov, dà, vse domovine. Slovenski škofje, slovenska delegacija v državnem zboru, deželni zastop sredine slovenskih deželâ, srednji stanovi vseh strok in pozivov brez ozira na pokrajino, katera jim je ožja domovina, vsi nahajajo med usta-novniki ali podporniki tega društva tudi svoja imena. Ravno ko so se završili računi za minulo leto, došla je odboru vest, da je stopil mestni zastop ljubljanski v vrsto društvenih ustanovnikov z vsoto sto gld. — V opravljenem izkazu za 1891. leto so na-vedeni ti-le dohodki: osnovna glavnica konci 1890. leta gld. 2413.06, doneski novih ustanovnikov gld. 450.—, Kotnikovo volilo gld. 1000.—, razpoložna glavnica konci 1890. leta gld. 214.96, obednice, ostale za mesec prosindec 1891. leta, gld. 4.80, pri-spevki rednih članov, podpornikov in dobrotnikov gld. 883.—, obresti glavnice gld. 92.40; skupaj so torej znašali dohodki gld. 5058.22. Ako se odštejejo troški v skupnem znesku gld. 1152.96, ostane društvene imovine konci 1891. leta gld. 3905.26. — Podpor se je razdelilo v minulemu letu za gld. 974.— med 52 podpirancev v 196 slučajih, in sicer v gotovini 68krat in v znamkah-obednicah 128-krat. Med podpiranci je bilo 21 juristov, 11 filozofov, 5 medicincev, 1 slušatelj tehniške vélike šole in izjemoma 5 učencev živi-nozdravništva in 3 učenci akademije vpodabljaajočih umetnostij. Vseh članov in dobrot-nikov je bilo 117. Odbor tega prevažnega društva, katero kâr najtopleje priporočamo imovitim Slovencem v blagohotno podporo, sestavljen je takó-le: predsednik g. *Ivan Navratil*, podpredsednika gg. *dr. Fr. Simonič* in *dr. Friderik Ploj*; blagajnika gg. *dr. Fran-čišek Sedej* in *Jakop Pukl*; tajnika gg. *Ivan Jereb* in *dr. Karol Štrekelj*; odborniki gg. *dr. Alojzij Homan*, *Ivan Luzar* in *dr. Matija Murko*; revizorji gg. *Peter Hlačar*, *dr. Vl. Globočnik pl.*, *Sorodolski* in *dr. Klement Seshun*. — Darove vzprejema prvi društ-veni blagajnik g. *dr. František Sedej*, c. in kr. dvorni kapelan in ravnatelj v Augustineji na Dunaji, I, Augustinerstrasse 7.

O početku imen **Sachsenfeld** in **Žalec**. — Gospod *A. Petriček*, učitelj v Žalci, poslal nam je v ponatisek nastopni članek pokojnega Dav. Trstenjaka: V ustanovnem pismu novoklosterskem (Neukloster blizu Polzele) dto. 13. rožnika 1453 se omenja, da je po-kneženi grof celjski Friderik II. dal dominikancem vinsko desetino pri Sv. Lovrenci pod